

Saeima ir pieņēmusi un Valsts
prezidents izsludina šādu likumu:

Konsulārās palīdzības un konsulāro pakalpojumu likums

I nodaļa Vispārīgie noteikumi

1. pants. Likuma mērķis ir nodrošināt personām, kas atrodas ārpus Latvijas, konsulāro palīdzību un Latvijas iestāžu sniegto no Latvijas starptautiskajām saistībām un Latvijas normatīvajiem aktiem izrietošo pakalpojumu pieejamību Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās ārvalstīs (turpmāk — pārstāvniecība).

2. pants. (1) Šis likums attiecas uz:

- 1) Latvijas pilsoņiem un nepilsoņiem;
- 2) personām, kuras Latvijā atzītas par bezvalstniekiem (turpmāk — bezvalstnieki);
- 3) personām, kurām piešķirts bēgļa vai alternatīvais statuss Latvijā (turpmāk — trešās valsts valstspiederīgie);
- 4) citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsoņiem, kuru pilsonības valstij attiecīgajā ārpus Eiropas Savienības esošajā valstī nav diplomātiskās vai konsulārās pārstāvniecības vai goda konsulāta, kas sniedz konsulāro palīdzību (turpmāk — dalībvalsts pilsoņi);
- 5) Latvijas pilsoņu un nepilsoņu, bezvalstnieku, trešās valsts valstspiederīgo un dalībvalstu pilsoņu ģimenes locekļiem, kuri ceļo kopā ar attiecīgajām personām (turpmāk — ģimenes locekļi).

(2) Ar šajā likumā lietoto terminu "valstspiederīgie" saprot visus šā panta pirmajā daļā minētos tiesību subjektus.

(3) Šā panta pirmajā daļā neminētie ārvalstnieki ir tiesīgi uz tādu konsulāro palīdzību un tādiem konsulārajiem pakalpojumiem, kuru sniegšana ir Latvijas pienākums saskaņā ar tās normatīvajiem aktiem un starptautiskajām saistībām.

3. pants. (1) Konsulārā palīdzība un konsulārie pakalpojumi ir konsulārās funkcijas, un tās tiek veiktas saskaņā ar 1963. gada 24. aprīļa Vīnes konvenciju par konsulārajiem sakariem.

(2) Konsulārās funkcijas veic tam pilnvaroti diplomātiskā un konsulārā dienesta ierēdņi un darbinieki (turpmāk — konsulārā amatpersona), kā arī tam pilnvaroti Latvijas goda konsuli (turpmāk — goda konsuls).

(3) Ārlietu ministrs pilnvaro šā panta otrajā daļā minētās personas veikt konsulārās funkcijas, nosaka veicamo funkciju apjomu, kā arī konsulāro apgabalu un atsauc pilnvarojumu veikt konsulārās funkcijas.

4. pants. (1) Par konsulāro funkciju veikšanu iekasē valsts nodevu normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos. Par to konsulāro funkciju veikšanu, kuras nav valsts nodevas objekts, var iekasēt konsulāro atlīdzību.

(2) Konsulāro atlīdzību ieskaita Ārlietu ministrijas pamatbudžetā kā atlīdzību par maksas pakalpojumiem un izmanto Latvijas diplomātiskā un konsulārā dienesta attīstīšanai. Ārlietu ministrija goda konsula iekasēto konsulāro atlīdzību vai tās daļu var atstāt viņa rīcībā kā atlīdzību par goda konsula darbības nodrošināšanas izdevumiem.

(3) Ministru kabinets nosaka konsulārās atlīdzības objektus un apmēru, kā arī valsts nodevas un konsulārās atlīdzības samaksas kārtību, atvieglojumus un atbrīvojumus, samaksas valūtu, iekasēšanas nosacījumus un kārtību, kādā samaksas apmērs konvertējams ārvalsts valūtā.

5. pants. (1) Pārstāvniecības konsulārais apgabals tiek noteikts pēc vienošanās ar attiecīgo ārvalsti atbilstoši 1963. gada 24. aprīļa Vīnes konvencijai par konsulārajiem sakariem.

(2) Konsulārās amatpersonas konsulārais apgabals tiek noteikts atbilstoši tās veicamajām konsulārajām funkcijām. Konsulārās amatpersonas ārvalstīs un goda konsula konsulārais apgabals tiek noteikts atbilstoši pārstāvniecības konsulārajam apgabalam.

II nodaļa Konsulārā palīdzība

6. pants. Konsulārā palīdzība tiek sniegta valstspiederīgajam, kurš atrodas ārkārtas situācijā ārvalstī, ja viņam ir neatliekami nepieciešams atbalsts un nav iespējas saņemt citu palīdzību. Par ārkārtas situācijām ir uzskatāmi it īpaši šādi gadījumi ārvalstīs:

- 1) persona ir aizturēta vai apcietināta;
- 2) persona ir cietusi noziedzīgā nodarījumā;
- 3) persona ir smagi slima vai cietusi nelaiemes gadījumā;
- 4) persona ir mirusi (atbalsts tiek sniegts tās tuviniekiem);
- 5) personai ir nepieciešama palīdzība un repatriācija, it īpaši bruņota konflikta, katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā, ja ir apdraudēta personas dzīvība, veselība vai drošība;
- 6) nepilngadīgai personai tiek nodibināta vai tiek plānots nodibināt ārpusģimenes aprūpi vai adopciju;
- 7) personai ir nepieciešams saņemt pagaidu ceļošanas dokumentu.

7. pants. Ja konsulārā palīdzība ir nepieciešama Latvijas pilsoņiem vai nepilsoņiem, bezvalstniekiem, trešās valsts valstspiederīgajiem vai viņu ģimenes locekļiem, kuri atrodas teritorijā, kas neietilpst nevienas pārstāvniecības konsulārajā apgabalā, konsulāro palīdzību nodrošina Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta konsulārās amatpersonas, sadarbojoties ar Eiropas Savienības dalībvalstu pārstāvniecībām attiecīgās personas atrašanās vietā.

8. pants. (1) Konsulārā amatpersona un goda konsuls konsulāro palīdzību sāk sniegt, kad ir saņemts valstspiederīgā lūgums vai informācija par viņa atrašanos tādā situācijā, kad ir nepieciešama konsulārā palīdzība.

(2) Lai tiktu pārbaudīta valstspiederīgā identitāte un statuss, viņš uzrāda derīgu personu apliecinošu vai ceļošanas dokumentu vai arī konsulārā amatpersona vai goda konsuls veic personas identifikāciju un statusa pārbaudi, izmantojot pieejamās informācijas sistēmas vai sazinoties ar personas valstspiederības valsts iestādēm.

(3) Konsulārās palīdzības sniegšana tiek pārtraukta, ja valstspiederīgais no tās nepārprotami atsakās vai vairs neatrodas tādā situācijā, kad būtu nepieciešama konsulārā palīdzība.

9. pants. (1) Konsulārā palīdzība ir tieša un individuāla.

(2) Konsulārā amatpersona un goda konsuls sniedz konsulāro palīdzību un pieņem lēmumus par konsulārās

palīdzības saņēmēja likumisko interešu aizsardzības veidu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām pilnvarām un pienākumiem.

(3) Konsulārā palīdzība neietver juridiskās palīdzības sniegšanu. Pēc konsulārās palīdzības saņēmēja lūguma konsulārā amatpersona ārvalstī sniedz informāciju par juridiskās palīdzības sniedzējiem konsulārajā apgabalā.

(4) Konsulārās palīdzības ietvaros konsulārā amatpersona un goda konsuls nodrošina konsulārās palīdzības saņēmēja likumisko interešu aizsardzību un diskriminācijas nepieļaušanu Latvijas, kā arī viņa atrašanās vietas valsts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un saskaņā ar Latvijas starptautiskajām saistībām.

(5) Konsulārajai amatpersonai ārvalstīs ir tiesības piedalīties attiecīgās ārvalsts tiesvedības procesā novērotāja statusā izņēmuma gadījumos, saņemot attiecīgās ārvalsts tiesas piekrišanu, ja:

1) pastāv aizdomas par Latvijas pilsoņa vai nepilsoņa diskrimināciju vai tās iespējamību;

2) tas ir nepieciešams Latvijas nepilngadīgā pilsoņa vai nepilsoņa tiesību aizsardzībai un ir saņemts attiecīgs Latvijas kompetentās iestādes lūgums.

(6) Ja nepilngadīgais valstspiederīgais ārvalstīs zaudējis aizbildni vai aizgādībā esošs valstspiederīgais ārvalstīs palicis bez aizgādņa, konsulārā amatpersona nekavējoties informē kompetentās iestādes par nepieciešamību iecelt aizbildni vai aizgādni, kā arī seko ārvalsts iestāžu rīcībai nepilngadīgās vai aizbildnībā esošās personas interešu nodrošināšanā līdz aizbildņa vai aizgādņa iecelšanai.

(7) Konsulārā amatpersona, ievērojot Bēmu tiesību konvenciju, aicina ārvalstu kompetentās institūcijas nodrošināt nepilngadīgā valstspiederīgā kultūrientitātei atbilstošu ģimenisku vidi, ja viņam tiek nodibināta vai tiek plānots nodibināt ārpusģimenes aprūpi vai adopciju ārvalstī.

10. pants. (1) Konsulārās palīdzības ietvaros konsulārā amatpersona ir tiesīga saņemt konsulārās palīdzības sniegšanai nepieciešamos personas datus no jebkura to pārziņa un apstrādāt tos arī bez datu subjekta piekrišanas tad, ja šo piekrišanu nav iespējams iegūt.

(2) Ja datu pārzinis saņem pamatotu konsulārās amatpersonas lūgumu sniegt konsulārās palīdzības sniegšanai nepieciešamos personas datus, viņš iespējami ātri nodrošina minēto datu nodošanu konsulārajai amatpersonai.

11. pants. (1) Konsulārās palīdzības ietvaros konsulārā amatpersona un goda konsuls sadarbojas ar Latvijas un ārvalstu iestādēm, Eiropas Savienības dalībvalstu diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām, Eiropas Savienības delegācijām ārvalstīs un Eiropas Ārējās darbības dienestu.

(2) Konsulārās palīdzības ietvaros sadarbojoties ar Eiropas Savienības dalībvalstu diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām, konsulārajai amatpersonai un goda konsulam ir tiesības sniegt visu ar konsulārās palīdzības sniegšanu saistīto informāciju dalībvalsts ārlietu ministrijai vai diplomātiskajai vai konsulārajai pārstāvniecībai, kura sniedz konsulāro palīdzību Latvijas pilsoņiem vai nepilsoņiem, bezvalstniekiem, trešās valsts valstspiederīgajiem vai viņu ģimenes locekļiem. Sniedzot konsulāro palīdzību dalībvalsts pilsonim vai viņa ģimenes loceklim, konsulārā amatpersona pieprasa no konsulārās palīdzības saņēmēja pilsonības valsts visu konsulārās palīdzības sniegšanai nepieciešamo informāciju un to apstrādā.

(3) Konsulārās palīdzības ietvaros konsulārā amatpersona un goda konsuls cieši sadarbojas ar Eiropas Savienības dalībvalstīm jautājumos par to, kura dalībvalsts sniedz valstspiederīgajam konsulāro palīdzību, kāda veida konsulārā palīdzība (arī materiālā palīdzība) tiek sniegta un kādas ir iespējamās konsulārās palīdzības izmaksas.

(4) Kārtību, kādā konsulārā amatpersona un goda konsuls konsulārās palīdzības ietvaros sadarbojas ar Eiropas Savienības dalībvalstīm, Eiropas Savienības delegācijām ārvalstīs un Eiropas Ārējās darbības dienestu, nosaka Ministru kabinets.

12. pants. (1) Sniedzot konsulāro palīdzību valstspiederīgajam, viņam var tikt piešķirta materiālā palīdzība. Materiālās palīdzības ietvaros piešķirtie naudas līdzekļi atmaksājami Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(2) Ja, sadarbojoties ar konsulāro amatpersonu vai goda konsulu, Eiropas Savienības dalībvalsts ir sniegusi materiālo palīdzību Latvijas pilsonim vai nepilsonim, bezvalstniekam, trešās valsts valstspiederīgajam vai viņa ģimenes loceklim, Latvija nodrošina materiālās palīdzības ietvaros piešķirto naudas līdzekļu atmaksu 12 mēnešu laikā no attiecīgās dalībvalsts pieprasījuma saņemšanas brīža. Personai ir pienākums atmaksāt piešķirtos naudas līdzekļus

valsts budžetā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apmērā pēc tam, kad Latvija tos ir atmaksājusi Eiropas Savienības dalībvalstij.

(3) Ministru kabinets nosaka:

- 1) materiālās palīdzības piešķiršanas nosacījumus, kārtību un apmēru;
- 2) kārtību, kādā materiālās palīdzības ietvaros piešķirtos naudas līdzekļus atmaksā valsts budžetā, kā arī to personu loku, kurām ir pienākums atmaksāt attiecīgos naudas līdzekļus;
- 3) kārtību, kādā citām Eiropas Savienības dalībvalstīm iesniedzami pieprasījumi par šo valstu pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem materiālās palīdzības ietvaros piešķirtajiem naudas līdzekļiem, kā arī atmaksas saņemšanas kārtību;
- 4) kārtību, kādā Latvija nodrošina materiālās palīdzības ietvaros piešķirto naudas līdzekļu atmaksu Eiropas Savienības dalībvalstij, tostarp kārtību, kādā Latvijas pilsonis vai nepilsonis, bezvalstnieks, trešās valsts valstspiederīgais vai viņa ģimenes loceklis tiek informēts par pienākumu atmaksāt materiālās palīdzības ietvaros piešķirtos naudas līdzekļus, kā arī atmaksas kārtību un apmēru.

13. pants. (1) Ja konsulārā palīdzība, ko Eiropas Savienības dalībvalsts diplomātiskā vai konsulārā pārstāvniecība sniegusi Latvijas pilsonim vai nepilsonim, bezvalstniekam, trešās valsts valstspiederīgajam aizturēšanas vai apcietināšanas gadījumā tai ir radījusi neparasti lielas, bet nepieciešamas un pamatotas transporta, uzturēšanās vai tulkošanas izmaksas, Latvija nodrošina šo izmaksu atlīdzināšanu 12 mēnešu laikā no attiecīgās dalībvalsts pieprasījuma saņemšanas brīža.

(2) Ja dalībvalsts pilsonim aizturēšanas vai apcietināšanas gadījumā sniegtā konsulārā palīdzība Latvijas diplomātiskajam un konsulārajam dienestam ir radījusi neparasti lielas, bet nepieciešamas un pamatotas transporta, uzturēšanās vai tulkošanas izmaksas, Ārlietu ministrija var vērsties pie attiecīgās personas pilsonības valsts ar pieprasījumu tās atlīdzināt.

(3) Ministru kabinets nosaka:

- 1) kārtību, kādā Eiropas Savienības dalībvalstij tiek nodrošināta ar konsulārās palīdzības sniegšanu Latvijas pilsoņa un nepilsoņa, bezvalstnieka, trešās valsts valstspiederīgā aizturēšanas vai apcietināšanas gadījumā saistīto izdevumu atlīdzināšana;
- 2) kārtību, kādā tiek pieņemts lēmums pieprasīt, lai Eiropas Savienības dalībvalsts atlīdzina ar konsulārās palīdzības sniegšanu dalībvalsts pilsonim aizturēšanas vai apcietināšanas gadījumā saistītās izmaksas, kā arī pieprasījuma iesniegšanas un atlīdzības saņemšanas kārtību.

14. pants. Konsulārās palīdzības sniegšanai Ārlietu ministrija uztur konsulāro reģistru, kurā Latvijas pilsoņi un nepilsoņi, bezvalstnieki un trešās valsts valstspiederīgie brīvprātīgi iekļauj ziņas par plānoto īstermiņa uzturēšanos ārvalstīs. Konsulārajā reģistrā iekļaujamo ziņu apjomu un iekļaušanas kārtību, kā arī kārtību, kādā Ārlietu ministrija konsulārās palīdzības sniegšanā izmanto konsulārajā reģistrā esošo informāciju, nosaka Ministru kabinets.

III nodaļa

Konsulārie pakalpojumi

15. pants. (1) Konsulārie pakalpojumi ir pakalpojumi, kas tiek sniegti, lai ārvalstīs esošām personām nodrošinātu Latvijas iestāžu sniegto pakalpojumu pieejamību pārstāvniecībās.

(2) Konsulārie pakalpojumi un to sniegšanas kārtība, ievērojot šajā likumā minēto, ir noteikta attiecīgo pakalpojumu regulējošos normatīvajos aktos. Lai nodrošinātu vienotu pieeju konsulāro pakalpojumu sniegšanai pārstāvniecībās, Latvijas iestādes sadarbojas ar Ārlietu ministriju.

16. pants. Konsulārie pakalpojumi tiek sniegti pārstāvniecību konsulārajos apgabalos pastāvīgi dzīvojošām personām, ja vien attiecīgos pakalpojumus regulējošos normatīvajos aktos nav noteikts citādi. Personām, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ārvalstī neietilpst nevienā no pārstāvniecību konsulārajiem apgabaliem, konsulārie pakalpojumi var

tikt sniegti jebkurā pārstāvniecībā, kurā ir nodrošināta attiecīgā pakalpojuma sniegšana.

17. pants. (1) Konsulārās amatpersonas ārvalstīs un goda konsuli veic atsevišķas notariālās funkcijas saskaņā ar Notariāta likumu.

(2) Ministru kabinets nosaka notariālās funkcijas, kuras veic konsulārās amatpersonas ārvalstīs un goda konsuli, šo funkciju veikšanas kārtību un valsts nodevas apmēru.

(3) Konsulāro amatpersonu un goda konsulu sastādītiem notariālajiem aktiem piešķirama tāda pati publiska ticamība un tiem ir tādas pašas juridiskas sekas, kādas būtu tad, ja šie akti būtu sastādīti pie zvērināta notāra Latvijā.

Pārejas noteikumi

1. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudē likums "Konsulārais reglaments" (Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 1994, 13. nr.; 1996, 23. nr.; 1999, 23. nr.; 2006, 24. nr.; 2008, 3. nr.; Latvijas Vēstnesis, 2013, 193. nr.).

2. Ministru kabinets līdz 2018. gada 1. decembrim izdod šā likuma 4. panta trešajā daļā, 11. panta ceturtajā daļā, 12. panta trešajā daļā, 13. panta trešajā daļā, 14. pantā un 17. panta otrajā daļā paredzētos Ministru kabineta noteikumus. Līdz attiecīgo Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2018. gada 30. novembrim piemērojami šādi Ministru kabineta noteikumi, ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu:

1) Ministru kabineta 2008. gada 21. aprīļa noteikumi Nr. 283 "Noteikumi par notariālo funkciju veikšanu Latvijas Republikas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās";

2) Ministru kabineta 2012. gada 8. maija noteikumi Nr. 322 "Materiālās palīdzības nodrošināšanas kārtība ārkārtas situācijā ārvalstī nonākušai personai";

3) Ministru kabineta 2013. gada 1. oktobra noteikumi Nr. 1032 "Ārlietu ministrijas konsulāro maksas pakalpojumu cenrādīs";

4) Ministru kabineta 2015. gada 5. maija noteikumi Nr. 211 "Noteikumi par kārtību, kādā konsulārajā reģistrā iekļauj un izmanto informāciju par paredzamu īslaicīgu uzturēšanos ārvalstīs";

5) Ministru kabineta 2016. gada 9. augusta noteikumi Nr. 521 "Noteikumi par konsulāro pakalpojumu valsts nodevu par notariālo darbību izpildi, ko veic konsulārās amatpersonas ārvalstīs".

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvu

Likumā iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Padomes 2015. gada 20. aprīļa direktīvas (ES) 2015/637 par koordinācijas un sadarbības pasākumiem, ar ko veicina nepārstāvēto Savienības pilsoņu konsulāro aizsardzību trešās valstīs, un ar ko atceļ lēmumu 95/553/EK.

Likums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā izsludināšanas.

Likums Saeimā pieņemts 2018. gada 3. maijā.

Valsts prezidents *R. Vējonis*

Rīgā 2018. gada 15. maijā